

Ünnepek a bábok világában

Szerte az országban jeles programokkal koronázta meg az elmúlt esztendőt a báb-játékos mozgalom. A Budapest Bábszínház aulájában, a Blattner Géza Galériában *Jókai Anna* író nő nyitotta meg azt a kiállítást, mely a *Mese-bábok, báb-mesék* címet kapta. A kiállításon *Ambrus Imre, Bródy Vera, Koós Iván, Orosz Klaudia, Ország Lili* – a magyar bábszínház klasszikusainak – bábjaikat tekinthette meg az érdeklődő közönség apraja-nagyja.

Az egri Harlekin Bábszínház *Bohócok a bábszínházban* címmel rendezett új show-műsort melynek vendégművésze, szerkesztője, tervezője, rendezője a pécsi Bóbita legendás Jászai-díjas alkotója, *Kós Lajos* volt.

Ugyanebben az időben Kecskeméti megyei bábos találkozót és módszertani műhelyt szerveztek. Itt *Juharos Imréné* életművét összefoglaló kiállítás szolgált látványossággal, s *Bakkay Tibornéről*, a nemes elődök egyikéről tartottak megemlékező előadásokat. Mindemellett módszertani bemutatók, a megyei gyerekcsoportok találkozója valamint a helyi Póka Bábszínház előadásai kínáltak élvezetes programot. A látványos bábos rendezvénysorozat fontos, sikeres eseménye volt az UNIMA rendezte pedagógiai konferencia is. Végezetül: a báb-szakma és a gyerekvilág a 70 éves *Kemény Henriket* ünnepelte.

Tehetségvédelem

A tehetségvédelem jegyében rendezte meg éves közgyűlését a Magyar Tehetség-gondozó Társaság. Elnökét, *dr. Czeizel Endrét* a közgyűlést megelőzően tüntették ki életművéért Erzsébet-díjjal. A társaság ez alkalomból adta ki a magyar tehetség-gondozás nagy úttörőjének, Harsányi Istvánnak *Tehetségvédelem* című könyvét. A szakmai programok színhelye ezúttal a főváros volt. A Géniusz Tehetség-gondozó Magániskola színpadán mutatkoztak be az év

felfedezettjei, másnap több jeles fővárosi iskola tartott bemutató foglalkozásokat. A Társaság fejlődésében fontos lépés volt, hogy a Fővárosi Pedagógiai Intézet, ill. a debreceni egyetem összehangolt támogatásával lényegében lerakhatták egy tehetség-gondozó központ alapjait. Ugyanebben az időben nem messze a fővárostól, Szentendrén az Agy (Alkotó gyerekműhely és kulturális iskolaegyesület) nyitott kiállítást a városban az elmúlt év nyarán szervezett nemzetközi tehetség-gondozó alkotótábor munkáiból.

Családbarát iskola

A Nemzetközi Családév egyik hazai zárórendezvénye volt az a konferencia amit – igénybevéve a csepeli ÁMK tereit is – a Burattino Iskola szervezett meg. Több szakma képviselői cseréltek eszmét az elsőrendű témáról. A tanácskozás során körvonalazódott, hogy a családbarát iskolában

1. a család egésze válhat a nevelési folyamat részesévé, az iskolaintézmény kollektív használójává;

2. a család az intézmény demokratikus irányítási, érdekegyeztetési fórumain maga is részese lehet az intézményről szóló döntéseknek;

3. gyakori, hogy a családtagok maguk is a nevelési folyamat részesei lesznek, óradóként, játszóházi programok, kirándulások, táborok aktív résztvevőiként kapcsolódnak be az intézmény munkájába.

Végül a családbarát iskolában mód van arra, hogy a helyi tanterv keretei közt a család mint az oktatás-nevelés sajátos tárgya is képviseltessék. Egy biztos: a családbarát iskolában a szülőket nem állíthatja meg a kapuban a zord portás. A nyitottság szép példája az Oltalom Iskola, ahol a szülők bármelyik órát végighallgathatják.

Diákjogi Charta készült

A magyar diákszervezetek rangos szakértők bevonásával diákjogi konferenciát

hívtak össze, hogy megtárgyalják a diákok iskolai helyzetét, különös tekintettel arra, hogy a kormányprogramban szerepel a Közoktatási Törvény hozzáigazítása a Gyermek Jogairól szóló ENSZ-egyezményhez. A konferencián a szakértők be-terjesztették egy Diákjogi Charta tervezetét.

Ezenközben az Igazságügyi Minisztérium tárgyalás nélkül elutasította a Gyermekérdekek Magyarországi Fórumának indítványát, miszerint hazánk is csatlakozzék ahhoz a kezdeményezéshez, amit hazájában a holland királynő személyesen tett, hogy ti. 1995 legyen a Gyermeki Jogok Éve.

Társszakmák üzenete

A Magyar Honvédség Közművelődési és Művészeti Főigazgatósága, valamint a Honvéd Kulturális Egyesület – Szabó Károly szerkesztésében – *Közművelődés a társadalmi változásokban 1993* címmel adott ki fontos tanulmánykötetet. A kiadvány ehhez képest teljesen civil! Éppen ez a lényeg: az alakuló civil társadalomban helyét kereső népművelői-népművelődésszervezői szakma jelesei kísérelnek meg benne érvényes meghatározásokat, folyamatlelemzéseket adni. *Gelencsér Katalintól Földiák András, Bánlaky Pálon, Kamarás Istvánon át Vercseg Ilonáig, Sz. Tóth Jánosig, Salamon Hugóig, Lehel Lászlóig és másokig* – szemelhetünk a közművelődés jeles teoretikusainak és innovátorainak álláspontjában.

Tagadhatatlan, hogy egy szakma, egy társadalmi tevékenység strukturálódásának, újrastrukturálásának vagyunk tanúi. Marad-e egységes szakmaképe, szakma-identitása a népfőiskola „népprofesszorának”, a közösségfejlesztőnek, a „művházigazgatónak”, a kulturális menedzsernek, a szórakoztató „nagyiparosnak”? A mi szempontunkból ezek a kérdések azért fontosak, hogy a pedagógusszakma is eldönthesse: mennyire egységes társszakmával kell együttműködnie. Talán ezért is hiányolhatjuk a színvonalas kötetből a „szakmahatáron” tevékenykedők álláspontját: az általános művelődési központok szakembereiét és az ún. „gyermekanimátorokét”. A pedagógusszakma szempontjából az ő híd-szerepük talán a legfontosabb.

Ám arra, hogy a kötet a népművelői szakma belső vitáinak „fegyverszünete” volt csupán, az a tény is utal, hogy nem sokkal a megjelenése után a Parola és a TIM hasábjain egészen éles, már-már szarajevói stílusú vita lobbant fel két meghatározó személyiség, *Beke Pál* és *Földiák András* között.

Győzzük hangsúlyozni: a pedagógusszakma „reformerői” a népművelők tagolt, de mégiscsak egységes identitásában érdekeltek, mert csak így tudják felszabadító pedagógiai újításaik közben érvelésre használni szakmai tapasztalataikat.

Tanítóképző főiskolák új kiadványai

Könyvtáros-népművelő és népművelő-előadóművész a szerkesztője annak a gondos irodalmi válogatásnak, melyet *Gyerekek és tanítók* címmel a bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskola adott ki. A kötetben elsősorban a magyar irodalomnak az iskolával kapcsolatos rövid írásaiból, verskincséből olvashatunk szemelvényeket, melyek közt találkozhatunk néhány klasszikussal és rábukkanhatunk néhány ritka gyöngyszemre is. Számomra a próza-író-publicista *Ady*, a költő *Kiss Anna* és a humorista-aforizmáló *Feleki László* kiválasztott írásai voltak ezúttal a legmeglepőbbek. Eddig valahogyan elkerülték a figyelmemet.

A válogatás bizonyára hatékonyan frisítheti fel pedagógusnapi vagy más ünnepi iskolai rendezvényünk műsora is. Persze, olvasni is jó, a kötetet újra végigolvasni s újra elgondolkodni azon, mit is jelentett irodalmunk jeleseinek az iskola, a gyerekkor, a tanítói pálya.

Merészebb vállalkozás a debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskoláé. *Világbíró kardunk* címmel *Nanszákné Cserfalvy Ilona* szerkesztett szemelvénygyűjteményt azoknak a tanítójelölteknek, akiket érdekelnek a gyerekmozgalmak. A pluralista demokrácia korszakában ez az első ilyen gyűjtemény, mely immár pedagógiai elkötelezettséggel, ám ideológiai elfogultságoktól mentesen tárgyalja az ifjúsági mozgalmak kérdéskörét. Olyannyira, hogy a szakirodalmi „piacon” fellelhető, meglehetősen heterogén – bár nem nagyszámú – tanulmányokból kom-

mentár nélkül állított egymás mellé írásokat a szerkesztő. Így adódott, hogy a leventemozgalmat is az e tradícióval azonosuló szerző tollából ismerik meg a tanítójelöltek, s az úttörőmozgalomnak is csupán a rendszerváltás utáni szakaszáról olvasható írás. Úgy gondolom, a kezdeményező szerep jelentőségét nem csorbítja ez a hiányérzetem, sőt, egyúttal új, bővített kiadásra is szeretném ösztönözni a szerkesztőt, melyben pontosabb tartalomjegyzék és útbaigazító forrásközlés is lesz majd.

A kötet szerkezetét feltétel nélkül dicsérem: demokráciáról és nevelésről szól a hangsúlyosan *Mérei Ferenc* és *Karácsony Sándor* nevével induló első fejezet, majd *Az ifjúsági mozgalmak tapasztalatai* alcím alatt található történeti-szociológiai ismertetőket. A következő fejezet gyűjtőcíme *A társas mező erőtere*, végül a zárófejezeté pedig: *A személyes fejlődés*. Világos beszéd. A gyermek- és ifjúsági mozgalmaknak van közös – ha úgy tetszik: ökumenikus – szakmai gyökere. Érdemes tanulmányozni.

Neveléstörténeti hagyományok – eleven tanulságok

Megelevenedőben az érdeklődés *Karácsony Sándor* iránt. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum a magyar iskola ezredéves ünnepére készülő sorozatában adta ki *Kontra Györgynek*, a hű tanítványnak életrajzi munkáját. A Karácsony-örökséget gondozó Csökmei Kör gondozásában jelent meg a *Magyar Nyelvtan társaslélektani alapon* című Karácsony-munka reprintje, a Szent Gellért Egyházi Kiadó *Az irodalmi nevelés* című kötet újrakiadását gondozta. A Csökmei Kör adta közre az 1943-as szárszói konferencián elhangzott előadást, a *Magyar nevelést*, a kolozsvári Üzenet a kiadója a *Nyugati világnézetünk felemás igában* című tanulmányának. Az író *Hivatás és ifjúság* című dolgozatát a református egyház adta ki. Emlékeztetünk arra is, hogy *Nézőpontok* című sorozatában – más ifjúságmozgalmi tanulmányok mellett, 1985-ben az akkori OPI Iskolakutató Osztálya adta közre (korlátozott példányszámban) a *Demokrácia és cserkészlet* című, 1947-ből származó Kará-

csony-írást. Kiadvánnyal készül a földesi Karácsony Sándor Művelődési Társaság is.

Sztehlo Gábornak, a legendás gyermekmentőnek, népfőiskola-szervezőnek is egyre hozzáférhetőbb a munkássága. Az úttörő kiadvány *Merényi Zsuzsának* az AKG Alapítvány támogatásával megjelenő kötete volt. Az Országos Evangélikus Múzeum most *Koren Emil* tollából adott ki biográfiát. *Sztehlo Gábor élete és szolgálata* címmel. A jeles személyiség nevét viselő Gyermek- és Ifjúságsegítő Alapítvány közreadta *Sztehlo Gábor Isten kezében* című önvallomását. Utóbbi kötetrel a nemzetközi szakmát is meg lehet kínálni, hiszen angol nyelven is megjelent.

A magyarországi Janusz Korczak Bizottság lengyel javaslatra új *Korczak*-mű magyar fordítását határozta el: *A gyermek joga a tiszteletre* – ezt az alapművet a magyar szakközönség nem ismeri. A vállalkozáshoz, a kiadáshoz máris támogatást ígért az Iskolapolgár Alapítvány, valamint a Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma.

Orffnak, a nagy alternatív zenepedagógusnak a megismertetéséhez járul hozzá az a kötet, amit a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola adott ki. Temesvári Gábor szerkesztette a Gertrud Orff nevéhez fűződő kötetet, amelynek címe: *Orff zeneterápiájának alapfogalmai*.

(t)

Szakmai szervezetek évada

Az iskolaszervezet-robbanás szakmai vitái közepette gyarapodtak a pedagógus szakmai szervezetek. Létrejött a Gimnáziumok Országos Szövetsége – a klasszikus intézménytípus érdekeinek védelmére. Az egyesület meghatározó személyisége Doba László, a fővárosi Eötvös Gimnázium igazgatója. Nem sokkal ezután megalakult a „12 Évfolyamos Iskolák Szövetsége” is – megjelenítendő a komprehenzív iskolák érdekeit. Az alapító Loránd Ferenc.

A Magyar Pedagógiai Társaság három új szakosztállyal gyarapodott: a Felsőoktatási Kollégiumok Pedagógiájának szakosztályi elnöke Farkas István, a Közlekedéspedagógiai Ungváry János, a Gyermek- és Ifjúsági Mozgalmak Pedagógiájának szakosztályát Laurenszky Ernő neve fémjelzi.

Otthonra talált több szakmai szervezet. A budapesti Kossuth Klub fogadta be a Budapesti Pedagógus Kamarát, a Keresztény Pedagóguskamarát, a Szaktanácsadók Országos Egyesületét, a Budapesti Iskolaigazgatók Kamaráját, a Kollégiumi Érdekvédelmi Szervezetet, a Magyar Történelemtanárok Egyletét. A közös infrastruktúra egyben lehetőséget ad szakmai együttműködésre is. Így vált ez a szakmailag és világnézetileg különböző szervezet-csokor a nevezetes káposztásmegyeri NAT-konferencia szervezőjévé is.

A kreativitás, a komplexitás progresszív értékeinek védelmére szerveződött meg az Academia Ludi et Artis. Az egyesület az integrált művészeti nevelés országsszerte elismert szakembereinek kezdeményezésére jött létre, sikeres klubestet tartottak az Almássy téri Elő-tér Iskola helyiségeiben, Debreczeni Tibor – az elnök – és Kósa Vilma tartottak módszertani bemutatóval átszótt személyes hangvételű programot. Az Egyesület nyári továbbképző tábort hirdetett, ezen kívül módszertani segítséget ígér mindazon iskoláknak, amelyek a magyar iskola ezeréves ünnepére ünnepelet, ünnepi szertartásokat szerveznek.

Ifjúsági mozgalmak

A Csökmei-kör készül a júniusi „Ifjúság és hivatás” elnevezésű találkozóra, konferenciára. A rendezvény névadója az ifjúsági mozgalmak nagyhírű teoretikusa és gyakorlati értője Karácsony Sándor, az ő könyvét idézi a program címe.

Folynak az előkészületek egy „ökumenikus” gyermekvezető-képző program beindítására. A gyerekszervezetek és a támogatószervezetek szakértői dolgoznak a kurzus tematikáján, a gyermekmozgalmat mint szakmát, speciális tudást kívánják felmutatni az érdeklődőknek, akik feltehetőleg különböző mozgalmak elkötelezettjei. Segítséget ajánlott a Fényes Szellők Baráti Kör is. A helyszín várhatóan Csillebérc.

Viták után megerősítették a Közoktatáspolitikai Tanács diák-oldalának jelenlegi összetételét és választott magatartását az országos diákszervezetek.

Költők emléke

A Független Magyar Művészeti Alapítvány „Nappali virrasztás József Attila sírjá-

nál” elnevezéssel szervezett zárandoklatot a költő nyughelyéhez április 9-én, kilencvenedik születésnapjára emlékezve.

A Nemzeti Alapítvány és köréje szerveződött helyi, regionális alapítványok, egyesületek szervezésében Nagykanizsa májusi helyszíne a II. Csengey Dénes vers- és prózamondó versenynek.

ÁMK és vidéke

Csaknem egyidőben, árpilis végén rendezte 15. születésnapjának ünnepét a debreceni és a pécsi integrált intézmény, az Újvárosi ÁMK illetve az Apáczai Nevelési Központ. A mozgalom két végvárában áttekintették az intézménytípus időszerű szakmai és művelődéspolitikai problémáit. Érdekes fejlemény, hogy Sárospatakon a Waldorfpedagógiát alkalmazó óvoda kívánja létező többfunkciós szolgáltatásait használó szervezeten integrálni. A bajai házigazdák kiadásában kötetben jelent meg a „Bajai ősz” elnevezésű szakmai találkozó teljes anyaga.

Emlékkötet

Az egri Nagy Andort 60. születésnapján méltó ajándékkal lepték meg egykori tanítványai. Emlékkötetbe foglalták a médiapedagógiában, tanárképzésben jeleskedő kortársunk munkásságát. Külön érdekessége a kötetnek, hogy nem csupán a szerző írott munkásságát tekinti életművé részének, hanem megannyi tanítványa életútját is. Évtizedekre visszamenőleg olvashatjuk a Nagy Andorhoz szakdolgozó egykori hallgatók – nem egy jeles tömegkommunikációs szakember, közéleti férfiú – névsorát, szakdolgozatuk címével együtt.

Iskolajubileum

A békásmegyeri Bárczi Géza Általános Iskola születésnapját köszöntve kiadványban foglalta össze a közösséggé, országsszerte ismert pedagógiai műhelyé válás rögös útját.

Konferenciák, szakmai találkozók

Ugyan a tavasz a NAT-viták jegyében teltek országsszerte – ennek volt nyilvánossága, ám ezidőben is törődött a szakma a nem napi aktualitású, távlatos kérdésekkel. Legalábbis a rendezvénynapotárak,

megyei pedagógiai intézeti hírmondók ezt tanúsítják. Szombathely az V. Országos Nyelvoktatási Konferenciának helyszíne, Tarhos a magyartanárok „Szép Magyar Beszéd” elnevezésű tanfolyamáé, a Nógrádi Pedagógiai Napok témája az „informatizálódó iskola”, a főváros a helyszíne a IV. országos óvodai módszertani konferenciának, melynek témája az óvodáskorú gyermekek egészséges nevelése.” Ovi konferencia” név alatt a Testnevelési Egyetem az óvodások testneveléséről rendez tanácskozást, Nyiregyháza és Nagykálló a helyszíne az Óvodapedagógiai Egyesület VI. küldöttgyűlésének.

Debrecenben a Sinai Miklós Óvodában – kapcsolódva a hasonló nevű kötethez és pedagógiai programhoz – „Napról napra – a mi kalendáriumunk” címmel került sor szakmai napra. A pécsi Nevelési Központban a kábítószer és az ifjúság összefüggéseiről szerveznek ankétot. Folynak az őszi családpedagógiai konferencia előkészületei.

Iskolaszékek

Megjelent és az Iskolafejlesztési Alapítványnál (Bp. V. Dorottya u.8.) díjmentesen

megrendelhető az Iskolaszékek Hírlevelének 3. darabja. A periodikában az elmúlt évben megrendezett „Iskolaszékek és helyi társadalom” című konferencia dokumentumai olvashatók.

Jelentés

Az Országos Köznevelési Tanács elkészítette Jelentését a közoktatás 1994. évéről. Ezt a feladatot a Közoktatási Törvény róttá a szakmai testületre. A Jelentés megjelenik. Áttekintő körkép után a Tanács jelentése azokra a kérdésekre tér ki részletes elemzéseiben, melyekkel az elmúlt évben tárgyyszerűen foglalkozott, így a közoktatás tartalmi szabályozásáról, a tananyaghelyzetről, a pedagógusképzésről, a testnevelésről és a sportról valamint a nemzetiségek, etnikumok oktatásának helyzetéről adta közre tapasztalatait. A Jelentés zárófejezetében a Tanács elnöke, Illyés Sándor professzor medítál a testület szerepéről, jövőjéről.